

INTERACTION BETWEEN THE WORLD AND THE NATIONAL ECONOMY

Boymamatova Rayhona Abduhalil qizi

8-BH-21 1-kurs talabasi

Najimova Madinabonu Nizomiddin qizi

7-BH-21 1-kurs talabasi

Akiyeva Gulrux Ravshan qizi

12-B-21 1-kurs talabasi

Absoatova Surayyo Erkin qizi

13-K-21 1-kurs talabasi

(Surxondaryo, Denov)

Students of the Faculty of Entrepreneurship and Management of the Denau Institute of Entrepreneurship and Pedagogy

Annotation: The interaction of the world and national economies, the distinction between the world and national economies, the organization of the links and integrity of the global economy in the production process in the country. Trends in changes in the world economy and their impact on the economy of our country.

Keywords; international, economic, dialectical, technical

JAHON VA MILLIY IQTISODIYOTNING O`ZARO TA`SIRI

Anotatsiya: Jahon va milliy iqtisodiyotning o`zaro ta`siri, jahon va milliy iqtisodni bir biridan farqlash, mamlakatdagi ishlab chiqarish jarayonidagi umumjahon xojaligi aloqalarini va yaxlitligini organish. Jahon iqtisodiyotidagi o`zgarishlar tendensiyalari va ularning mamlakatimiz iqtisodiyotiga ta`siri.

**Kalit so`zlar;** baynalminal, xo`jalik, dialektik, texnika

Jahondagi barcha mamlakatlar xalqaro mehnat taqsimotiga u yoki bu darajada qo`shilgandirlar. Bu mehnat taqsimoti ishlab chiqaruvchi kuchlari rivoji jarayonida chuqurlashib borishi muqarar. Bu hol har bir davlatni shu jumladan O`zbekistonning ham, dunyodagi boshqa davlatlar bilan o`zaro iqtisodiy aloqa qilib turishini taqazo etadi.

Bugun butun bir organizmga aylanib borayotgan jahon xo`jaligi sharoitida, milliy iqtisodiyot dunyo iqtisodiyoti bilan hamjihat ish ko`rgandagina normal rivojlana oladi.

Milliy ehtiyojlarni yaxshiroq qondirish zarurati iqtisodiy resurslardan samarali foydalanishni, tovarlar va xizmatlarning ijtimoiy zarur maksimal hajmlariga erishishni taqozo etadi. Ayniqsa, ijtimoiy zarur mahsulot (tovar) ishlab chiqarish, uni zarur miqdorlarda va sifatlarda, tabiatni asrab-avaylab, ekologiyani yaxshilab ishlab chiqarish har qanday Milliy iqtisodiyotning asosiy mazmunidir. Milliy iqtisodiyotning ishlab chiqarish va no-ishlab chiqarish sohalari o`rtasida maqsadga muvofiq nisbati ta`minlanishining , ishlab chiqariladigan mahsulotlarning va ko`rsatiladigan xizmatlarning mumkin qadar ijtimoiy zarur yuqori hajmlarda bo`lishining muhim sharti fantexnika taraqqiyotini tezlashtirish, zamonaviy va samarali texnologiyalarni qo`llash, kadrlar tayyorlash sifatini oshirish, ishlashni xoxlovchi barcha mehnatga qobil kishilarning ish bilan ta`minlanishiga erishishdir. Birinchi navbatda, moddiy ishlab chiqarish sohasini intensiv rivojlantirish, mahsulot hajmini, ayniqsa, sof mahsulot hajmini sarf-harajatlarning va aholining o`sishiga nisbatan tezroq o`stirish Milliy iqtisodiyot va iqtisodiy taraqqiyot muammolarini hal etishning , uni uzluksiz yuksaltirishning bosh yo`lidir. Bundan tashqari Milliy iqtisodiyotning sanoat, qishloq xo`jaligi, qurilish, transport, aloqa va boshqa tarmoqlari ichida hamda shu tarmoqlar o`rtasida barqaror, o`suvchan tarkibiy o`zgarishlar va maqsadga muvofiq nisbatlar, mutanosibliklar bo`lishi muhimdir. Fuqaroviy va

harbiy ishlab chiqarishlar nisbati ham to'g'ri, me'yorida bo'lishi kerak. Ishlab chikarilayotgan tovarlarning va ko'rsatilayotgan xizmatlarning asosiy qismi, birinchi navbatda, ichki bozor talab-ehtiyojlarini qondirishga yo'naltirilishi, eng avvalo ichki bozorni sifatli va arzon milliy tovarlar bilan to'yin-tirish (to'ldirish) maqsadga muvofiqsir. Shu bilan birga tashqi iqtisodiy aloqalarni har tomonlama kengaytirish, jahon iqtisodiyotiga tobora qo'shilib borish, uning imkoniyatlaridan samarali foydalanish ob'yektiv zaruratdir, xo'jalik yurituvchi sub'yektlarga, aholiga soliq yukini yengillatish, davlat byudjetini va undan qilinadigan sarf-harajatlarni optimallashtirish, inflyasiyani jilovlash kabilar Milliy iqtisodiyotning rivojlanishiga jiddiy va ijobiy ta'sir etadi. Har bir hududdagi, har bir mamlakatdagi takror ishlab chiqarish jarayoni hozir umumjahon xo'jaligi aloqalarining xususiyati va shakllariga bog'liqligi tobora ortib bormoqda. Bunday bog'liqlikning ortib borishi xalqaro mehnat taqsimotining chuqurlashib borishidan, ishlab chiqaruvchi kuchlarning rivojlanib borayotgan baynalminal xususiyatidan chiqadi.

Jahondagi barcha mamlakatlar xalqaro mehnat taqsimotiga u yoki bu darajada qo'shilgandirlar. Bu mehnat taqsimoti ishlab chiqaruvchi kuchlari rivoji jarayonida chuqurlashib borishi muqarar. Bu hol har bir respublikaning, shu jumladan O'zbekistonning ham, dunyodagi boshqa davlatlar bilan o'zaro iqtisodiy aloqa qilib turishini taqazo etadi.

Bugun butun bir organizmga aylanib borayotgan jahon xo'jaligi sharoitida, milliy iqtisodiyot dunyo iqtisodiyoti bilan hamjihat ish ko'rgandagina normal rivojlana oladi. Milliy iqtisodiyot tarixiy, geosiyosiy sharoitlar, mahalliy an'analar, tabiiy va boshqa omillarni hisobga olgan holda jamiyatning ishlab chiqarish, ijtimoiy va ma'naviy rivojlanishini ta'minlaydi. Xalq xo'jaligining o'zagi iqtisodiyot bo'lib, uni oqilona boshqarish usullarini ta'minlaydi.

XIX asr oxirida bunday fermer xo'jaligida ishlab chiqilgan iqtisodiy nazariyalar mamlakatiga qo'shiling, bunday ferma milliy iqtisodiyotga teng edi. Rossiyada, inqilobdan keyin, bu erda ko'p narsalar nemislar Mark va Ijaralarning iqtisodiy ishlariga asoslangan bo'lib, bu atama allaqachon milliy iqtisodiyotga aylantirildi, ammo barcha mehnat vositalarining barchasi milliyashtirildi davlatga tegishli. Agar siz boshlang'ich variantdan voz kechsangiz, milliy iqtisodiyot - bu davlatning milliy xususiyatlarini hisobga olgan holda davlat ko'payishi uchun mazmunli bo'lgan iqtisodiy munosabatlar tizimidir. Oddiy qilib aytganda, insoniyat jamiyatining mehnatining natijalari davlatning farovonligining oshishiga qaratilgan va milliy o'ziga xoslik bu odamlar tarixan shug'ullanadigan filial bo'ladi. Milliy iqtisodiyot iqtisodiyotning quyidagi tarmoqlarini tashkil etadi:

Milliy iqtisodiyot murakkab ichki tuzilma, nisbatlar, qismlarning nisbati, ya'ni. ma'lum bir tuzilish. Makrodarajadagi strukturaning miqdoriy ifodasi, garchi u differentsiatsiya va integratsiya, xalqaro hamkorlik, fan-texnika taraqqiyotining rivojlanishi, iqtisodiy o'sish sur'atlarining o'zgarishi natijasida o'zgarsa-da, juda barqarordir. Tarkibiy o'zgarishlar o'z-o'zidan yoki davlat tomonidan tartibga solish ta'siri ostida amalga oshiriladi. Jamiyat istiqbolli ehtiyojlarni bilmasa va ularni qanday qondirishni bilmasa, element gullab-yashnaydi, strukturaviy deformatsiyalarga olib keladi.

Jahon iqtisodiyotidagi o'zgarishlar tendensiyalari va ularning mamlakatimiz iqtisodiyotiga ta'siri. Jahon iqtisodiyotidagi tendensiyalarning o'zgarishi bevosita koronavirus pandemiyasi bilan bog'liq bo'lib qolmoqda. Hususan:

- dunyo miqyosida yangi kasallanish holatlari kundan-kun ortib bormoqda va 30 iyul holatiga kunlik kasallanganlar soni 290 mingdan oshdi (1 iyul kungi ko'rsatkichdan 45% ko'proq);
- Xitoy, Koreya va Turkiyada kasallik bilan bog'liq vaziyat qo'lga olingan. Rossiyada virus tarqalishi sekinlashayotgan bo'lsada, kunlik kasallanish 5 mingdan yuqoriligicha qolmoqda;
- O'zbekiston, Kozog'iston va Qirg'iz Respublikasida esa iyun oyining ikkinchi yarmidan boshlab kunlik kasallanish holatlari ortib bormoqda. Hozirgi kunga kelib, COVID-19ga qarshi vaksina ishlab chiqilmaganligi, virusning tarqalish xavfi yuqoriligi, ijtimoiy masofani saqlash, yoshi kattalarda kasallikning og'ir kechishi kabi xavflar jahon iqtisodiyotidagi tendensiyalarning o'zgarish dinamikasini prognoz qilishda yuqori darajada noaniqliklarni tug'dirmoqda.

Xulosa; Hozir zamonaviy ishlab chiqarish tuzilmasining tashkil etish va maxsulot sifatini yaxshilash o'zaro ta'sir ko'rsatishning shunday shakllarini yuzaga chiqarmoqdaki, bunda har bitta mamlakat jahon iqtisodiyotiga o'z ta'sirini kuchaytirib, dunyo taraqqiyoti jarayonlarida, xalqaro mehnat taqsimotida yanada

faolroq qatnashadigan bòladi. Mana shu barcha jarayonlar natijasida sayyoramiz xòjalik aloqalarining subyektlari bòlgan mamlakatlar tobora òzgarib, turli-tuman bòlib bormoqda. Ular òrtasida tòla teng huquqli, bir birining ichki ishlariga aralashmaslik prinsiplariga asoslangan ixtiyoriy munosabatlargagina mavjud bòlishi mumkin. Bu iqtisodiy ayirboshlash ishiga tatbiq etganda, bu umumiy prinsiplariga tenglikni va òzaro manfaatdorlikni nazarda tutuvchi tovar munosabatlariga kòproq mos keladi. Bunda iqtisodiy sherik va u bilan xamjihat ish olib borish darajasi va shakllarini erkin tanlash juda muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Maktabda geografiya jurnali 2015
2. <https://go4u.ru>
3. <https://Dompelican.ru>